

Les dificultats de regulació de la conducta

Entendre per atendre

CRETDIC - Girona
Febrer, 2025



Generalitat de Catalunya
**Departament d'Educació
i Formació Professional**



**Generalitat
de Catalunya**

CONTINGUTS

1- CONCEPTES I IDEES PRÈVIES SOBRE LES DIFICULTATS DE REGULACIÓ

- A què ens referim quan parlem de conducta, de dificultats de regulació i/o de trastorns de conducta.
- Quina significació té, quines variables hi intervenen.
- Evolució de la conducta
- La conducta problemàtica: avaluació i diagnòstic

2- COMPRENSIÓ DE LES DIFICULTATS I NECESSITATS DE L'ALUMNAT AMB DRC

- Característiques en el seu funcionament
- Variables personals: processos cognitius i habilitats personals
- Variables contextuais: factors de protecció i/o de risc
- Interaccions entre la persona i l'entorn

3- INTERVENCIÓ I RESPOSTA EDUCATIVA : entorns facilitadors i preventius

a) Punt de partida

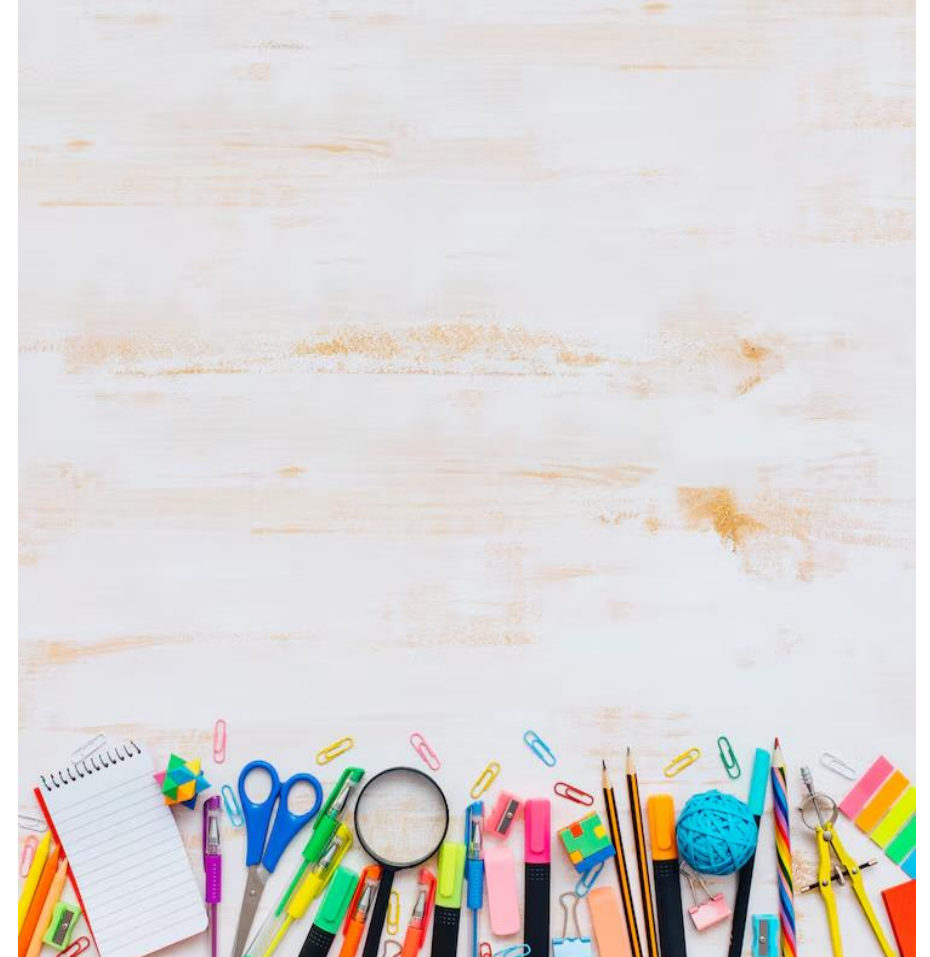
- Acompanyament davant el malestar en els professionals
- Anàlisi de la conducta

b) Disseny d'un entorn segur i facilitador

- Mesures i suports: universals, addicionals i intensius

4- COL·LABORACIÓ EN EL TREBALL AMB LA FAMÍLIA

- Vies de col·laboració i objectius comuns.



1

Conceptes i idees prèvies: la conducta i les dificultats de regulació

Malauradament, **les dificultats de regulació de la conducta**, és un dels temes que més ens preocupa a tots els professionals del món educatiu, que més ens neguiteja per les dificultats que genera en el desenvolupament de la nostra tasca i en el procés d'aprenentatge i desenvolupament social dels nostres alumnes.

Els problemes de convivència als centres educatius són una preocupació constant, i en conseqüència ho són els alumnes amb dificultats de regulació que sistemàticament estan immersos en aquestes situacions conflictives.

Amorós, J. (2018): "La conducta i els seus trastorns".
Àmbits de Psicopedagogia, N° 49 (3a.època), novembre



Però què és la conducta ?

- Tot allò que la gent fa o diu
(Miltenberger, 2013)
- La conducta és l'expressió de la interacció entre una persona i el seu entorn.
- Té un impacte físic i social sobre l'entorn, sobre els altres i sobre un mateix.

Té tres dimensions o característiques:

- Freqüència
- Duració
- Intensitat

Pot ésser :

- Observada
- Descrita
- Registrada

La conducta problemàtica

Què la defineix ?

Conjunt de conductes apreses que en funció de **la seva intensitat, durada i freqüència**, i **l'impacte sobre la persona i l'entorn generen una limitació significativa** en l'aprenentatge, participació social, o posen en risc la seva integritat física o la de la resta. (Emerson, 1995)

És la manifestació de les **difficultats per ajustar la conducta a allò que es demana, a les exigències de l'entorn**, derivades de mancances en l'àmbit de les competències socio-emocionals, per gestionar i controlar les emocions.

És l'expressió d'un malestar que bloqueja les habilitats per donar resposta a l'entorn (Greene, Emerson, 1995)

Les conductes disruptives són senyals que alguna cosa passa; pot ser que darrere d'una conducta disruptiva o violenta hi hagi necessitats no cobertes, elements estressors o una manca d'habilitats (Rosenberg, 2016; Brummer, 2021; Díaz, 2005)

Expressions de malestar

- **L'alumnat amb dificultats per regular la seva conducta expressa la seva problemàtica en el vincle social.**
- **Les conductes reiterades, disruptives, desafiants,... són l'expressió d'un malestar que l'alumne no pot resoldre per la via del pensament (inflexibilitat)**

Adela Gallardo, 2012: Els factors de protecció a l'escola

De qui, de què i com en parlem, quan parlem de manera genèrica de conductes desregulades?

Desregulació que es manifesta:

- En forma d'agressió i violència, desafiament de l'autoritat
- Conductes d'inhibició, evitació o fugida.
- Manca d'interès per les propostes educatives i poca capacitat en relació a l'esforç que representa aprendre,
- Baixa tolerància a la frustració
- Dificultats en les vinculacions i manca d'empatia...

No obstant, no totes les conductes, per disruptives, inadequades o “anòmales” que siguin, **poden ser considerades com a símptomes, indicadors, d'un trastorn de conducta.**

Aquest doble ús no deixa de plantejar dificultats, ja que potencia la conversió en trastorn a les conductes desregulades que sovint són expressió de malestars vitals, però que no impliquen res de l'ordre de la patologia mental.

Amorós,J. (2018): “La conducta i els seus trastorns”. Àmbits de Psicopedagogia, N° 49 (3a.època), novembre



Origen de les dificultats de regulació de la conducta

L'origen de les dificultats de regulació de la conducta és **multicausal**, divers, com les condicions personals i contextuais que fan que es mantinguin. Intentar identificar una sola causa, origen, del fenomen resulta una tasca complexa i sovint estèril

Les dificultats de regulació del comportament són una forma de retard del desenvolupament que afecta:

- a l'autocontrol emocional,
- l'adaptabilitat,
- la flexibilitat cognitiva,
- a l'afrontament a l'adversitat i a l'estrès,
- i a la resolució de problemes.



Evolució i desenvolupament en la regulació de la conducta

Les primeres manifestacions de dificultats per regular la conducta apareixen cap als dos anys. **Els infants manifesten dificultats per tolerar la frustració i ho comuniquen utilitzant les úniques estratègies de les quals disposen (la conducta).** Doncs, per edat, encara no han assolit els processos cognitius bàsics necessaris per mostrar flexibilitat i tolerància a la frustració.

En alguns, el procés d'adquisició d'aquestes habilitats, de les competències socioemocionals, és més lent i/o molt disharmònic.

Dificultats en la inhibició i control d'impulsos

L'estrès, la frustració, pot ofuscar la capacitat limitada d'un nen o una nena per autocontrolar-se, una funció que sol associar-se amb l'escorça prefrontal (CPF). Amb una mica de reflexió lògica, els adults poden aturar una reacció d'estrès. Però l'escorça prefrontal no es desenvolupa del tot fins a l'edat adulta.



Segons R. Douglas Fields, **la inhibició i el control d'impulsos són de les funcions més complexes:**

“Així que quan intentes raonar amb un nen, estàs apel·lant a una part del cervell que encara no funciona del tot”..

**Els infants i adolescents amb DRC presenten els següents trets en el seu funcionament:
(Greene, 2003)**

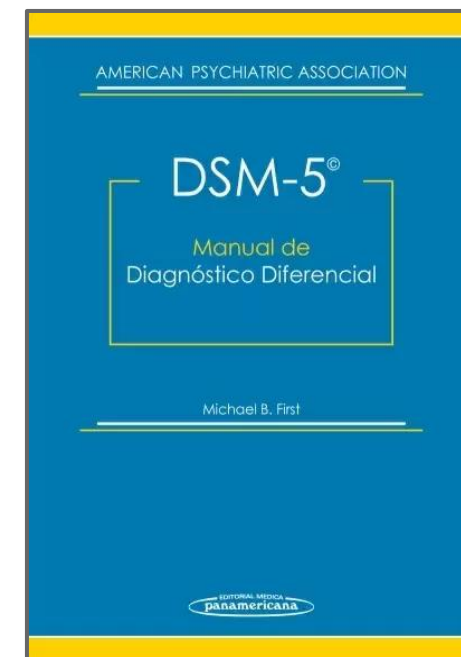
- Llindar de la tolerància a la frustració, extremadament limitat
- Persistència de la inflexibilitat, amb tendència al pensament dicotòmic, concret i rígid (“blanc o negre”).
- Tendència a la irritabilitat i escassa paciència.
- Dificultats per gestionar els canvis.
- Dificultats per empatitzar, i poder apreciar i entendre la perspectiva dels altres.
- Dificultats per utilitzar el llenguatge per negociar amb ells mateixos i amb els altres.
- Dificultats per reconèixer les seves pròpies emocions
- Baixa autoestima i autoimatge negativa.



Dificultats de regulació de la conducta o Trastorn de conducta

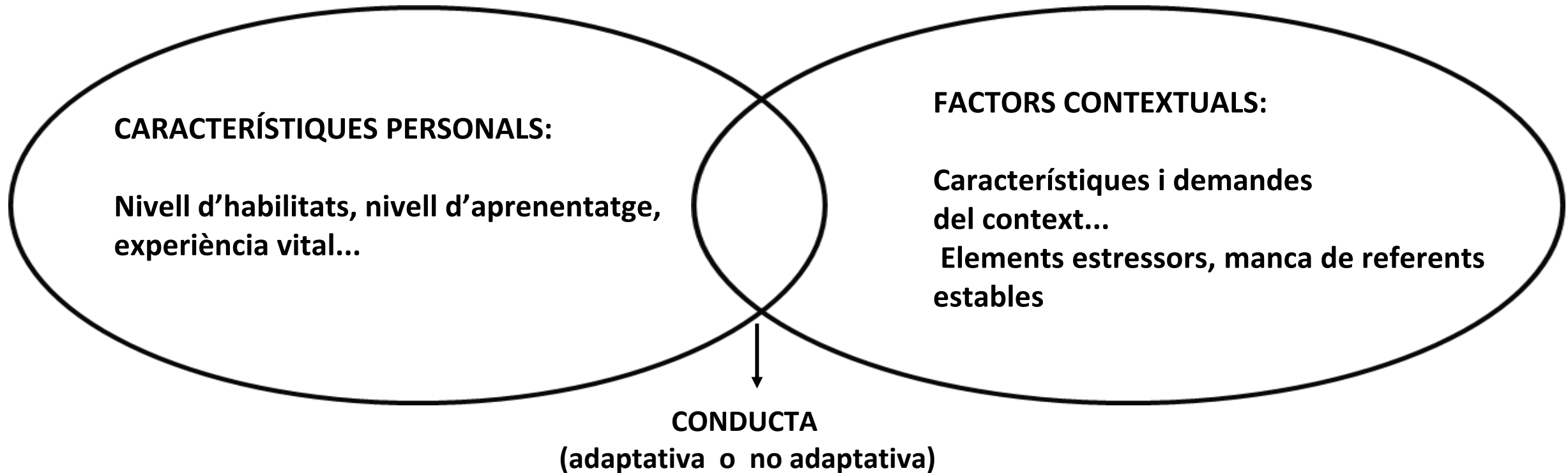
Aquests alumnes, poden tenir diferents tipus de diagnòstic, o bé no tenir-ne cap

- TEA (10%)
- Trastorn bipolar (20%)
- TDAH (27% en adults)
- Trastorn d'estrès post-traumàtic (8-79%)
- Trastorn d'ansietat
- Depressió infantil
- Addiccions a substàncies i noves tecnologies
- Trastorns de personalitat
- **Trastorn greu de la conducta:** alteració del comportament no imputable a trastorn mental, que limita substancialment les habilitats d'aprenentatge, les habilitats per estructurar o mantenir relacions interpersonals satisfactòries i que comporta alguna forma de malestar subjectiu.



La importància del context

Cal situar i analitzar **les dificultats de regulació** en la interacció entre les característiques de la persona i les de l'entorn, i no únicament en el dèficit o trastorn que presenta.



L' objectiu és proporcionar un entorn facilitador

ÀMBITS EDUCATIUS PROTECTORS

Vinculacions	Referents acollidors forts Respecte i afecte	Espai on m'acullen "Jo tinc" a l'escola persones en les que cofio i que m'estimen i em posen límits si em passo.
Rols	Es promou el consentiment, la conversa la participació i la responsabilitat	Espai on m'esperen i m'escolten "Jo soc" apreciat pels altres. Respectuós amb mi i amb els altres Disposat a responsabilitzar-me del que faig
Activitats	Es proposen activitats funcionals que ajuden a generar sensació de valor personal i competències valorades socialment	Espai on tinc alguna cosa a fer "Jo puc" parlar d'allò que em preocupa o espanta. Buscar maneres de resoldre problemes, controlar-me, trobar ajut quan la necessito. Puc fer les activitats que em proposen (Grotberg, E)

(Àmbit-
Bronfenbrenner)

Els factors de protecció Ariella Galià

27

2

Comprensió de les dificultats i necessitats de l'alumnat amb DRC

Comprensió de les dificultats i necessitats de l'alumnat amb DRC

Entendre'ls per atendre'ls



Cal diferenciar entre **com és** la persona i **com es comporta**:

“La conducta comunica, darrera d’una conducta disruptiva hi ha un infant, un adolescent, que no se sent bé amb ell mateix.”

Són moltes les **teories** que han intentat **explicar** les dificultats d’adaptació social d’alguns infants i joves, i **identificar i comprendre les variables** que intervenen en l’aparició d’aquestes dificultats de regulació:

- ✓ **les variables personals**, (processos cognitius i habilitats personals).
- ✓ **les variables contextuais** (educatives, socials i familiars)
- ✓ **les interaccions** que es produeixen entre la persona i el seu entorn que afecten al vincle, l’autoestima i l’autoimatge.

VARIABLES PERSONALS

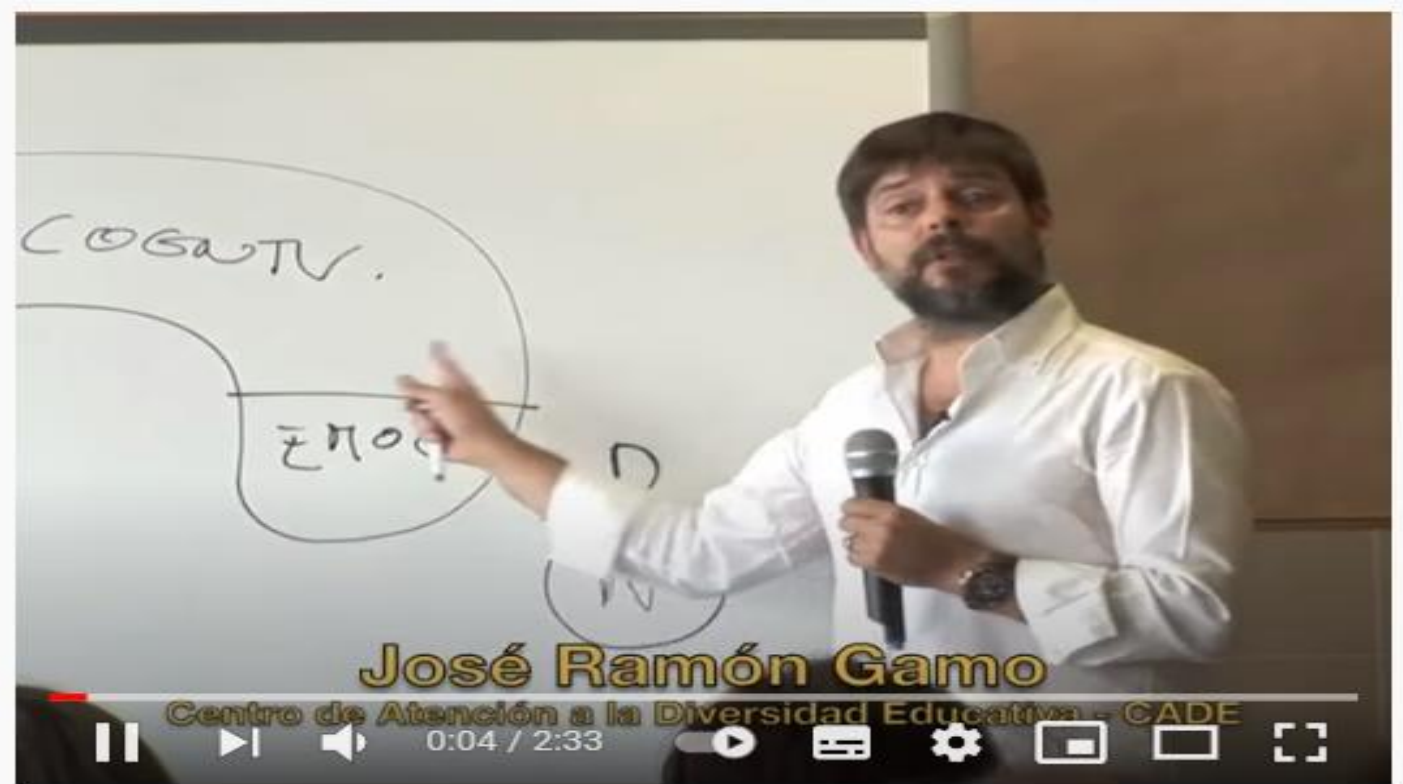
Processos cognitius i habilitats socials i personals

- **Funcions Executives:** flexibilitat mental, resolució de problemes, plans alternatius davant les dificultats, control d'impulsos, de les emocions en la presa de decisions,...
- **Raonament verbal:** llenguatge intern, llenguatge expressiu, expressar pensaments i sentiments, planificació i organització de les idees...
- **Raonament no verbal:** resolució de problemes, comprensió de les relacions causa efecte, capacitat d'adaptació a les noves situacions, inesperades o complexes,...
- **Habilitats socials i personals:** la gestió de les emocions, de l'enuig i frustració, empatia, assertivitat...



LES DIFICULTATS QUE HI PRESENTEN PODEN OCASIONAR MANCANCES:

- en detectar el malestar i de com canalitzar-lo positivament
- per demanar ajuda, expressar les necessitats...
- per identificar quan s'estan posant nerviosos, quan s'estan cansant, frustrant...
- en el procés d'aprenentatge, que els genera frustració i baixa autoestima
- en la competència sòcio-emocional, en les habilitats personals i socials, i la gestió emocional



<https://www.youtube.com/watch?v=ghk4fvRajRo>

VARIABLES CONTEXTUALS: factors protectors i factors de risc

En tots i cadascun dels alumnes, existeixen factors del seu entorn escolar, familiar i social que els poden ajudar a millorar les seves habilitats d'adaptació i flexibilitat, així com d'altres factors que poden incrementar la rigidesa cognitiva i la inflexibilitat

EDUCATIVES

- | | |
|---------------------------------|--------------------------------------|
| - Bon rendiment | - Baix rendiment |
| - Motivació per l'aprenentatge | - Desmotivació vers l'aprenentatge |
| - Bona relació amb els companys | - poca/mala relació amb els companys |
| - Bona acceptació del grup | - Desvinculació del grup classe |
| - Capacitat crítica | - Dependència vers els altres |

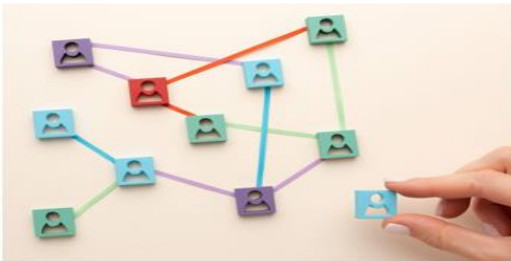
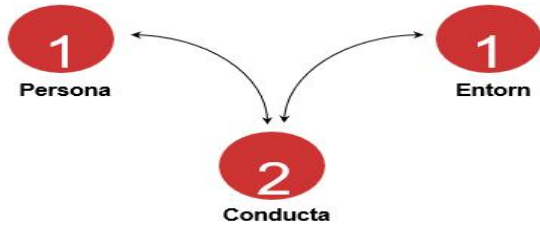
FAMILIARS

- | | |
|--------------------------------|---|
| - Afecte i confiança | - Pobresa |
| - Estimulació i suport escolar | - Mancances en l'estimulació i suport escolar |
| - Bons hàbits de salut | - Mals hàbits de salut |
| - Estabilitat i seguretat | - Conflictes, agressivitat |
| | - Inestabilitat, inseguretat |

SOCIALS

- | | |
|--|---|
| - Participació en activitats socials, comunitàries | - Manca de participació en activitats socials, comunitàries |
| - Vinculació amb grups d'iguals | - Models inadequats de relació |
| - Models adequats de relació | - Entorns violents i insegurs |

INTERACCIÓ DE LES VARIABLES PERSONALS I CONTEXTUALS



- Com establim i treballem el vincle ?
- Quina **autoestima i autoimatge** tenen els alumnes amb DRC ?

Els escoltem , els entenem ?
Per què costa tant ajudar-los ?

En els contextos educatius s'estableixen relacions singulars entre els alumnes i l'adult, on es poden oferir models de relació basats en l'acceptació i el reconeixement que generin emocions positives.

Cal que l'entorn sigui segur, sabent quines són les regles del joc, **què s'espera d'ells i com s'han de fer les coses.**

ANTICIPACIÓ I PREVISIBILITAT = SEGURETAT



AUTOESTIMA I AUTOIMATGE

El desgast de l'autoimatge, per les continues situacions negatives viscudes, pot acabar bloquejant emocionalment a l'alumne/a i obstaculitzar l'aprenentatge de les habilitats bàsiques d'interacció, comunicació i autoregulació.

Moltes vegades, aquest malestar que tenen és extern (situació personal i familiar), amb una susceptibilitat més elevada, i les conductes disruptives són la seva forma d'expressió i de canalitzar el malestar, la frustració, l'enuig/ràbia....

Necessiten d'èxits i d'actes reparadors que millorin la seva autoimatge, augmentant la seva autoestima.

Els contextos educatius no poden canviar les experiències viscudes, però poden ser espais de privilegi per oferir altres vivències positives (reconeixement, acceptació i èxit) per compensar les vivències negatives.



3

Intervenció i resposta educativa
Entorns facilitadors i preventius

ACOMPANYAMENT ALS PROFESSIONALS

El **malestar en la comunitat educativa** es fa present d'una manera molt insistent

Davant l'atenció educativa d'aquests alumnes, **se'ns desvetllen emocions** de por, inseguretat, tristesa, impotència, ansietat, sentiment de solitud, ràbia, enuig, frustració, incertesa... **que cal acompanyar** per poder-hi donar resposta.

Alhora, davant la inflexibilitat de l'alumne conductual, sovint es generen respostes reactives que sense voler-ho retroalimenten i mantenen aquest patró de comportament.

Que podem fer ?

- Atenció a les necessitats educatives: avaluació exhaustiva de les dificultats de l'alumne/a
- Anàlisi funcional de la conducta:
 - identificar possibles causes i/o desencadenats de la conducta problemàtica
 - espais/situacions on hi ha més freqüència de DRC
- Disseny d'entorns facilitadors i actuacions preventives



Anàlisi funcional de la conducta



Identificar possibles causes i/o desencadenats de la conducta problemàtica

Aquestes conductes no són atzaroses, no es donen perquè sí.

La conducta està basada en un estímul, antecedent i té implícit un objectiu o una conseqüència.

Tant com sigui possible, és important poder valorar i analitzar quan i perquè s'estan donant les conductes alterades, per tal d'anticipar-nos a les situacions conflictives:

Perquè s'ha alterat ?,
Què ha passat abans i després ?
Perquè marxa, perquè s'escapa ?
Què feia ?
On i quan es produeix?

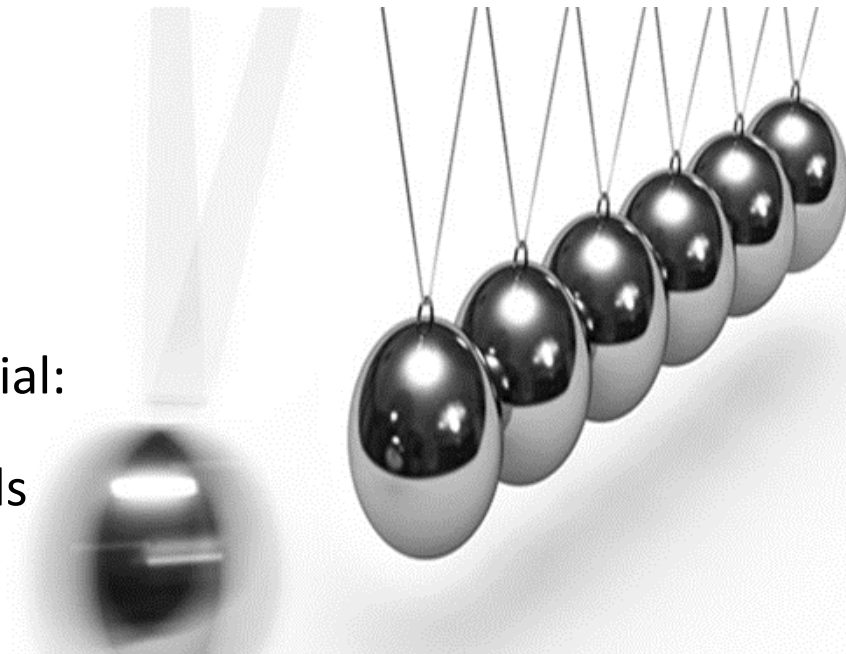
Què ho ha pogut desencadenar ?
Què ho pot aturar, què el calma ?
Què el tranquil·litza ?
Per poder retornar a la calma i a l'activitat...

Situacions potencialment conflictives, davant les quals cal l'anticipació i prevenció:

- les entrades, les sortides , les transicions (canvis d'aula...)
- les estones de pati, els treballs en grup...
- les situacions de fracàs, perdre en un joc...
- determinades demandes, on no hi ha un cert èxit assegurat, lluny dels seus interessos i/o massa globals, amb dificultats per fer-ho sol...
- seure al costat de determinat company,
- allargar massa el temps d'espera

Valoració de les dificultats o alteracions en el processament sensorial:

- hipo/hipersensibilitats que puguin manifestar, al nivell d'estímul visual, auditius..



Registre i observacions

FULL OBSERVACIÓ DE:		Classe:	Tutor/a:	Curs:
Dia Hora Mestre/a	Què ha passat? Quin conflicte hi ha o quin comportament disruptiu presenta?	En quin moment passa? Què s'està fent? (activitats, situació...) Què ha passat abans? Qui ho ha iniciat? A què és degut?	Com intervenim els adults? Què provem? Intervencions per solucionar-ho. Al final s'entrega full de reflexió?	Com acaba el conflicte?

Anàlisi de la conducta

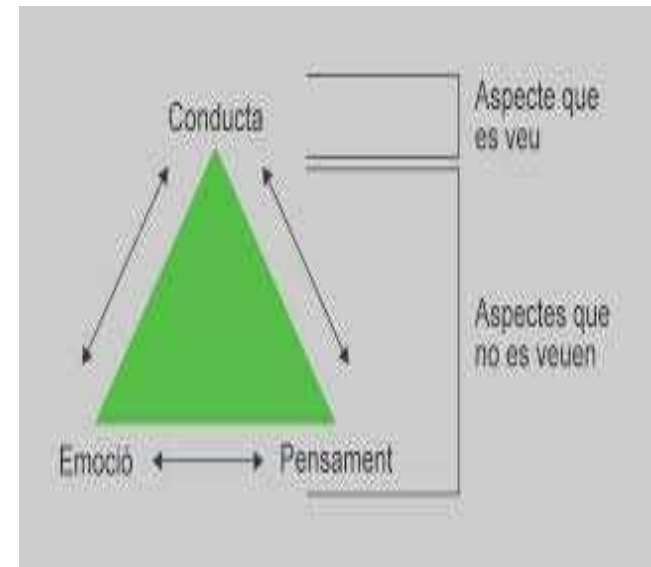
Quina funció té per a ell aquesta conducta ? Perquè ho fa, què aconsegueix ?

Possibles motius:

- Perquè no la sap fer
- És molt dependent del suport de l'adult, de la mestra...
- És una tasca que no li agrada, no és del seu interès, i l'evita a través de la conducta...
- Necessitat d'èxit i reconeixement davant dels altres, que sovint el busquen a través de les conductes disruptives, del lideratge negatiu.

Possibles factor desencadenants d'aquestes conductes

- No entén prou bé què ha de fer, necessita que se sigui molt explícit, donar-li un model...
- Li costa treballar amb grup, dificultats per compartir...
- No accepta la diferència, ho viu negativament
- No accepta l'error, i hi ha molta frustració que no sap gestionar.



DISSENY D'UN ENTORN SEGUR I FACILITADOR

Oferir un entorn que sigui percebut com a segur pel nen o l'adolescent.

Entorns que són més realistes respecte les **frustracions que pot presentar** l'alumne, ser sensibles a les **situacions que causen malestar, allunyant-se de la relació de confrontació i facilitant la relació de l'alumne amb l'entorn.**

Es plantegen **actuacions preventives, i poder minvar els factors desencadenants i factors de risc:**

- Enfortir els vincles, mostrant afecte i suport
- Fixar límits clars
- Ensenyar habilitats per la vida
- Establir i transmetre expectatives altes i positives
- Oferir oportunitats de participació significativa.

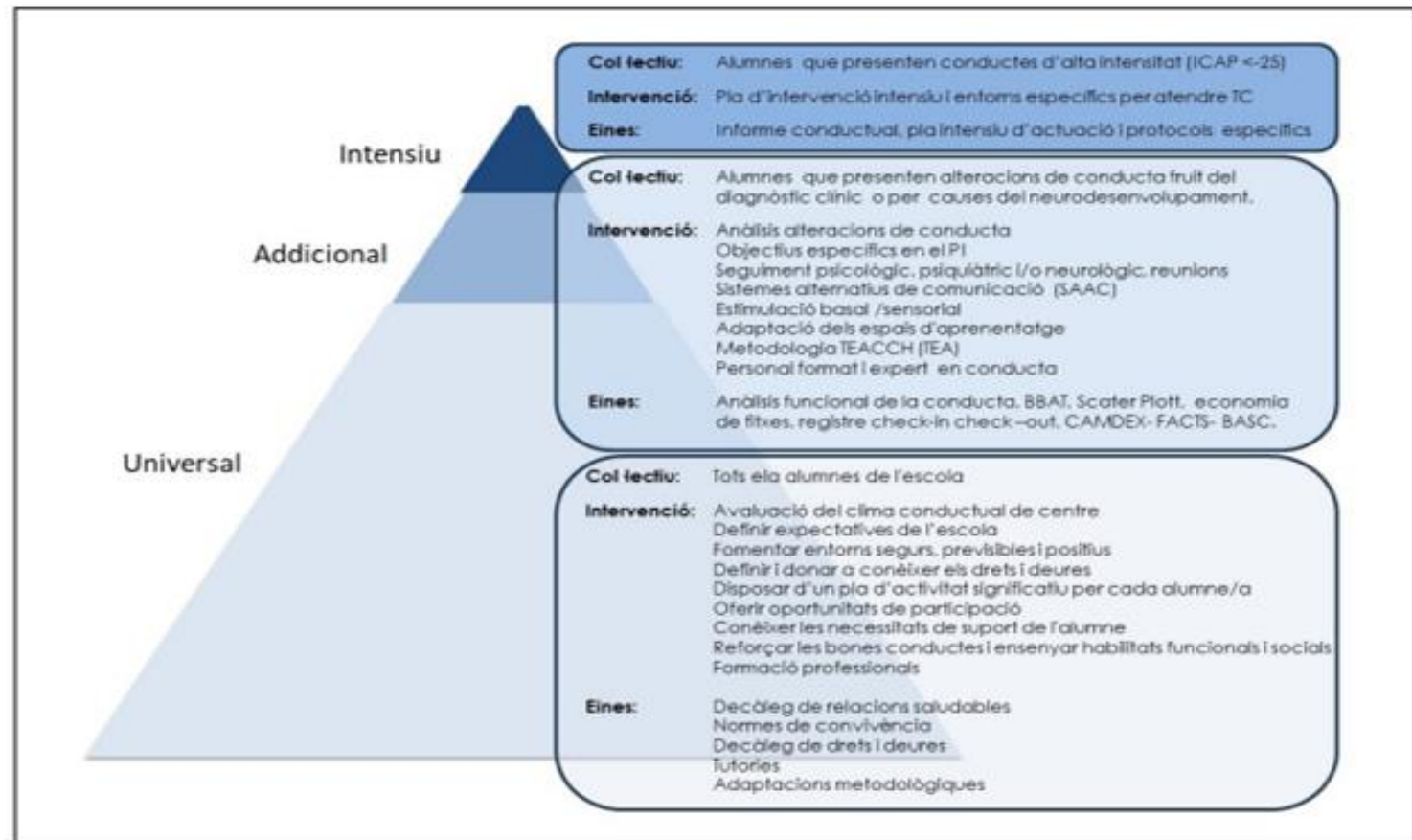


Mesures i suports

GESTIÓ CRISIS D'AGITACIÓ

ACTUACIONS PER QUAN S'INICIA L'ENUIG

DISSENY D'UN ENTORN FACILITADOR



Tan avall com sigui possible, tan amunt com sigui necessari

Estratègies de suports a la regulació de la conducta i abordatge de les desregulacions conductuals als centres educatius

Mesures i suports universals: actuacions preventives i proactives

Actuació homogènia i consensuada

Comprensió clara de les dificultats.
Compartir una mateixa perspectiva i coneixement sobre l'origen de la conducta desregulada.

Ajustar exigències globals: establir prioritats

Oferir alternatives i promoure situacions d'èxit, augmentant la seva autonomia:
Ajustar el nivell d'exigència d'acord a les possibilitats reals.
Valorar l'exigència en les matèries i espais que li són més favorables.

Actitud i estratègies proactives

Anticipar-nos als conflictes: tenir cura dels espais i situacions de risc.
Ser sensible a les situacions que poden causar sensació de frustració i allunyar-nos de la confrontació.

Límits i conseqüències clares i predictibles

Fan explícites les expectatives.
Fan possible la reparació d'errors.
Eviten la confrontació.

Organitzar i estructurar les activitats, el temps de treball

Calendaris i horaris visuals de les activitats, de la jornada.
Anticipar les situacions i les activitats de la jornada.
Propostes d'alternatives

Promoure l'èxit en els aprenentatges

Reforçar els punts forts i habilitats de l'alumne per tal de millorar en els aprenentatges i d'augmentar l'autoestima i la imatge que projecta a la resta del grup.

Disseny d'un entorn facilitador: comprensió de l'alumne

Assegurar-se que **tots els professionals** del centre que tracten o poden tractar amb l'alumne tinguin **una comprensió clara de les dificultats concretes de l'alumne** que li provoquen inflexibilitat i baixa tolerància a la frustració.

És a dir, comparteixin una mateixa perspectiva sobre l'origen de la conducta desregulada.



Disseny d'un entorn facilitador: intervenció global i consensuada

Assegurar-se que tots els professionals del centre que tracten o poden tractar amb l'alumne tinguin un **bon coneixement de les mesures de suport elaborades**, de forma consensuada, per donar resposta a les necessitats de l'alumne.

Assegurar l'**homogeneïtzació** de la intervenció.

Incloure i informar a l'alumne dels aspectes més rellevants. D'allò que s'espera d'ell, **anticipant els objectius i les possibles conseqüències o reforçadors**.



Disseny d'un entorn facilitador: actituds i estratègies proactives



L'actitud dels adults i dels professionals que acompanyen a l'alumne ha de basar-se:

- Actitud **empàtica** cap a les dificultats de l'alumne.
- **Interpretar les conductes incoherents com el que són, conductes incoherents.** No personalitzar.
- Reflexionar sobre **com podem estar alimentant la inflexibilitat** i col·lapses de l'alumne.
- Utilitzar un **llenguatge planer i comú** entre tots els adults per descriure els processos i sentiments de l'alumne.
- Ajudar a l'alumne a **mantenir el pensament coherent i ajudar-lo a pensar amb claredat.**

Disseny d'un entorn facilitador: garantir l'èxit dels aprenentatges



ESPAIS

L'ús de l'espai i de l'aula poden interferir en el benestar de l'alumnat.

Es poden disposar d'**espais de descans dins o aprop** de l'aula, on alumnat amb malestar pugui recuperar-se i **autorregular-se**.



TEMPS

Planificació temporal del dia: saber quan es farà l'activitat i la seva durada ajuda a l'autoregulació.

Horaris de diferents formats.

Programar activitats segons els moments del dia on predomina la calma o el malestar general.



RUTINES

Ajuden a la **comprensió** de l'entorn i incrementen la **predictibilitat**.

Rutines d'acolliment:

- a l'inici i final de la jornada
- abans o després d'una situació potencialment conflictiva (transicions, patis...)

Disseny d'un entorn facilitador: garantir l'èxit dels aprenentatges



TASQUES

Participació i accessibilitat.

Tasques **ajustades i significatives**.

Sentiment d'autoeficàcia.



VINCLE I ACCIÓ TUTORIAL

El vincle positiu és un **element contenidor**.

Sentiment de pertinença.

Situació de confiança per a la regulació emocional.



LA COMUNICACIÓ

Un dels elements d'autoregulació més importants és el llenguatge.

Millorar de la **capacitat d'expressió** de desitjos, necessitats, demanda d'ajuda, etc.

La **comprensió de l'entorn** és un element preventiu, redueix l'ansietat i el risc de desregulació.

Disseny d'un entorn facilitador: límits i conseqüències clares i predictibles



Com treballem les normes, acords i pactes assolibles amb l'alumne:

- Donar i demanar normes molt clares, poques i fàcils de recordar.
- **Assolibles.**
- Treballar i mostrar les **conseqüències** (positives i/o negatives): que pugui veure i associar anticipadament que una conducta determinada comporta tal conseqüència.
- Mirar d'expressar-les sempre que es pugui en positiu i visualitzar-les a l'aula per a tots (rètols, imatges)

Disseny d'un entorn facilitador: ajustar l'exigència



Ajustar les exigències globals de flexibilitat i tolerància a la frustració establint prioritats coherents entre els possibles objectius educatius:

Situacions d'estrès cognitiu.

Normes de conducta i exigències de l'entorn: ajustar a les expectatives reals i seleccionar les demandes o normes a respectar.

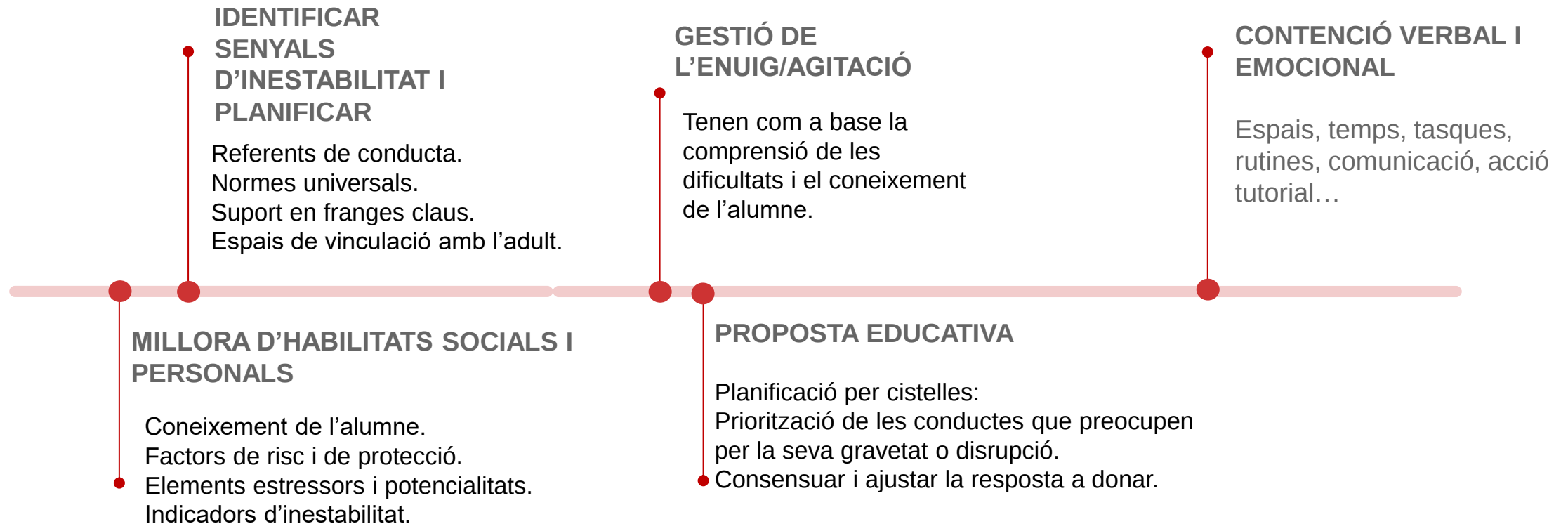
Ser sensible a les situacions que poden causar sensació de frustració i desconcert.

Cal tenir cura dels **espais buits** (pati, entrades, sortides...) i dels **espais de transició** (canvi de classe...)

Mesures i suports addicionals

Quan les anteriors mesures no són suficients, caldrà elaborar i utilitzar altres mesures de suport addicionals i/o intensives, i dels recursos específics que hi pugui haver.

A partir dels plans individualitzats, s'han de concretar actuacions que puguin ajustar la resposta educativa de forma flexible, preventiva i temporal, focalitzant la intervenció educativa en aquells aspectes del procés d'aprenentatge i desenvolupament personal que estant limitant el desenvolupament personal i escolar.



Aprentatge i millora de les habilitats socials i personals

Cal ajudar i facilitar que l'alumne aprengui i desenvolupi les habilitats necessàries per poder gestionar de manera competent els reptes socials, emocionals, educatius, i poder afrontar i superar les adversitats.

- Aprendre, i posar en pràctica les habilitats cognitives que són necessàries per superar la frustració, la ira... (saber esperar, saber demanar, saber guanyar i perdre...)
- Aprendre a negociar, establir pactes i cercar solucions satisfactòries, per les dues parts, mantenint la calma: ajudar a l'alumne a saber mantenir la calma, ajudar-lo a pensar en possibles solucions.
- Treballar tècniques d'autoinstruccions, d'autoregulació, de resolució de conflictes, modificació de la conducta.
- Explicitar les conductes adequades, quin vocabulari i quines accions es poden fer, i quines no, donant-li un model de com ho ha de fer, perquè s'adeqüi al que es demana i al context.



Millora de les habilitats personals

AUGMENTAR CONDUCTES
QUE JA ES DONEN I SÓN
ADEQUADES



- Quines habilitats o fortaleeses té?
- Quins són els seus interessos?
- En quines activitats té èxit?
- Amb quins referents?

Podem elaborar un horari a partir d'allò que funciona?

APRENDRE CONDUCTES
NOVES



- Habilitats de **regulació emocional**.
- Habilitats **adaptatives**
- Aprenentatge d'**habilitats alternatives i equivalents** a la funció de la conducta problemàtica.
- Aprenentatge d'habilitats social o interpersonals.
- Aprenentatge d'habilitats de tolerància a frustració, resolució de conflictes,...

La importància de la competència emocional (David Bueno)

Les emocions i la relació amb l'aprenentatge:

«Totes les emocions són crucials perquè totes estan vinculades a la supervivència.

Per exemple, la por és l'emoció que ens permet fugir; la ira ens porta cap a l'agressivitat defensiva...».



Costa molt més aprendre sense emocions, però no totes les emocions són equivalents.

Aprendre a través de la por ens deixarà una sensació incòmoda, per la qual cosa després no voldrem utilitzar allò après.

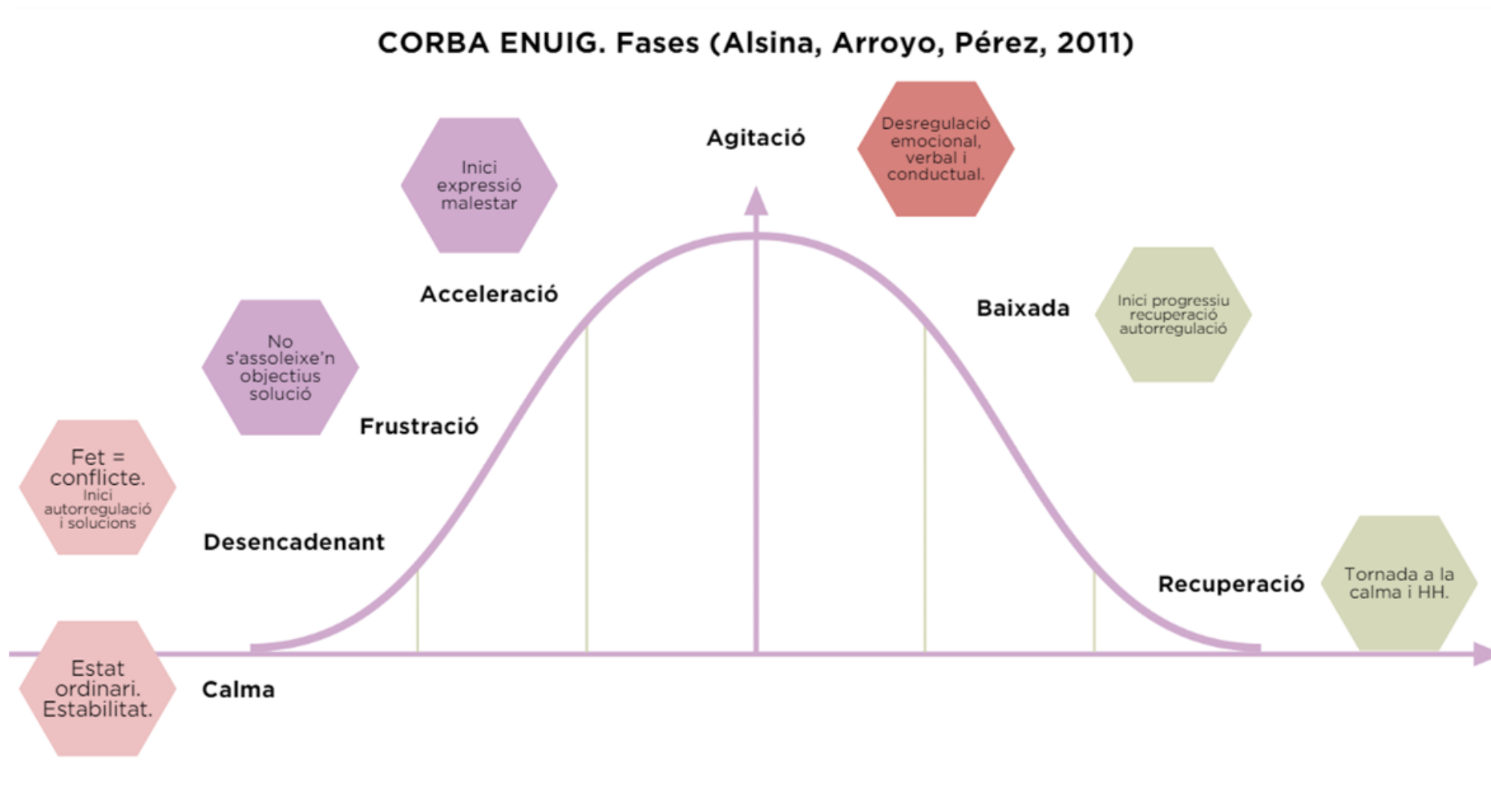
Les emocions que hem de potenciar a l'aula, a la família... són l'alegria, la confiança (perquè aprenem dels qui confiem i perquè la confiança s'encomana) i la curiositat:

- Aquestes emocions potencien la capacitat de creixement i d'autocreixement.
- Cal proposar a l'alumnat reptes que els treguin de la zona de confort però que siguin assolibles.
- Com menys mereixen que els vulguis (als alumnes), més necessiten que els vulguis.

Per què les emocions manen més que el raonament?



Gestió de l'enuig / agitació



Identificar senyals d'inestabilitat i planificar possibles solucions

- Observar, captar els primers senyals de frustració, d'enuig..
- Senyals que manifesta l'alumne quan augmenta el seu malestar: crides d'atenció, sorollets, comentaris inadequats, aixecar-se i voleiar per l'aula, molestar/boicotejar l'activitat dels companys...
- Situacions, exigències, espais... que poden generar frustració, angouxa, desinterès..

Planificació de possibles actuacions, d'acord a les particularitats de l'alumne, de les activitats destinades a contrarestar aquests indicadors:

- Canvi d'estímul, retirada de l'estímul, oferir un espai alternatiu ...
- Distracció cap a les activitats reforçadores
- Distracció cap a altres activitats
- Referent per mediar, i/ o realitzar l'activitat amb un suport més intensiu i/o personalitzat



Estratègies d'intervenció



Estratègies d'intervenció: gestió de l'enuig / agitació



Durant la crisi:

1. Inici contenció verbal i/o maniobres distractores.
2. Trasllat a un espai de seguretat.
3. Recerca de persones de suport. Professionals significatius.
4. En cas de necessitat, avisar a l'alumne de la necessitat d'una contenció física.
5. En cas imprescindible, iniciar contenció física.
6. En cas que sigui necessari, iniciar procediment d'emergència i trucada al 112 i a la família.

Després de la crisi:

1. Informar a la família i a la xarxa de l'incident i la seva resolució
2. Registrar la situació viscuda.
3. Posar en marxa estratègies de reparació.
4. Planificar la retrobada i retorn a la situació de normalitat.
5. Oferir espai per a refer el vincle amb el docent i referents.
6. Treball amb el grup classe, sobre la situació viscuda.

Exemple de proposta educativa: la planificació per cistelles

(Greene, R. 2003)

Si observem les diferents conductes problemàtiques que pot presentar l'alumne/a, veurem que no totes tenen el mateix impacte en la dinàmica de les relacions i de l'aula.

Tampoc, doncs, tots els comportaments problemàtics han de tenir la mateixa resposta.

Si posem el comportament en calaixos o cistelles el professorat tindrà una guia per ajustar la resposta.

Cistella "A":

L'objectiu és mantenir l'autoritat de l'adult.

Te com a principal objectiu crear un entorn segur, posarem a dins aquells comportaments de risc o temes que ens semblin molt importants, com la seguretat.

Quan l'adult manifesta "NO" "NO POTS" "HAS DE..." està posant el problema a la cistella "A".

Cistella "B":

L'objectiu és ensenyar a l'alumne les habilitats de flexibilitat cognitiva i tolerància a la frustració. Ajudar-lo a pensar, comunicar-se i cercar una solució.

Utilitzariem les estratègies següents:

- Buscar solucions als conflictes amb l'alumne.
- Ajudar a mantenir la calma en mig de la frustració.
- Establir un estira i arronsa.
- Proposar formes alternatives de solucionar un problema.
- Intentar resoldre els desacords de forma mútuament satisfactòria.

Aquesta és la cistella més important, és el marc on l'alumne desenvoluparà les habilitats que no té, incloent mantenir la calma en mig de la frustració, generar solucions alternatives i pensar amb claredat. També li servirà per reconèixer que l'adult es capaç d'ajudar-lo.

Quan l'adult manifesta "Pensem en com podem solucionar això" està posant el problema a la cistella "B".

Cistella "C":

L'objectiu és reduir el nivell global de frustració de l'alumne i de conflictes.

Posarem temes sense importància, que ni tant sols mereixen ser tinguts en compte o bé temes que poden ser deixats per més endavant.

ESTABLIR PRIORITATS

EXEMPLE: PROPOSTA D'ACTUACIÓ (Extret del Document "La planificació per cistelles. GREENE, 2003)

Priorització de les conductes de l'alumne, que preocupen per la seva gravetat o disrupció a l'aula i al centre, i la resposta a donar.
Per exemple:

.....
.....



CISTELLA A: "NO" /"MAI"

Situarem aquí, la conducta o conductes més greus (una o dos). Comportaments de risc davant dels quals s'ha de posar un límit ferm: conseqüència/sanció.

.....
.....



CISTELLA B: NEGOCIACIÓ

En aquesta cal ubicar el gruix de les conductes disruptives. Caldrà negociar, pactar, i associar a reforçadors i a conseqüències positives, per reduir aquestes conductes i incrementar les adequades.

.....
.....



CISTELLA C: REDUCCIÓ D'EXIGÈNCIES

En aquesta situarem les conductes que no són tan importants, per les quals no cal cridar-li l'atenció contínuament, i poder-nos centrar en les prioritàries.

Per exemple

PROPOSTA D'ACTUACIÓ (Extret del Document "La planificació per cistelles. GREENE, 2003)

Priorització de les conductes de l'alumne, que preocupen per la seva gravetat o disrupció a l'aula i al centre, i la resposta a donar.

Per exemple:

- Agressivitat verbal
- Agressivitat física

- Sortides de l'aula sense permís
- Necessitat de moviment
- Impulsivitat, parlar massa fort...
- Baixa tolerància a la frustració
- Desinterès, rebuig vers l'aprenentatge

- No porta el material
- Desendregat
- Poc polit en les tasques
-



CISTELLA A: "NO" / "MAI"

Situarem aquí, la conducta o conductes més greus (una o dos). Comportaments de risc davant del qual s'ha de posar un límit ferm.



CISTELLA B: NEGOCIACIÓ

En aquesta cal ubicar el gruix de les conductes disruptives. Caldrà negociar, pactar i associar a reforçadors, a conseqüències per reduir aquestes conductes i incrementar les adequades.



CISTELLA C: REDUCCIÓ D'EXIGÈNCIES

En aquesta situarem les conductes que no són tan importants, per les quals no cal cridar-li l'atenció contínuament, i poder-nos centrar en les més necessàries.

4

Col·laboració en el treball amb la família

Col·laboració vers el treball ESCOLA I FAMÍLIA



Família, escola, institut, comparteixen un objectiu comú: l'èxit educatiu dels dels seus fills i filles.

Són dos contextos que necessiten reconèixer-se per fer un bon acompanyament als alumnes:

- Ajudar-los a millorar les relacions emocionals amb els seus fills i/o filles.
- Orientar-los cap a serveis de suport (a la persona i la família) on puguin cercar ajut per resoldre els seus problemes personals o familiars

VIES DE COL·LABORACIÓ I OBJECTIUS COMUNS

- Necessitat d'enfocar l'**atenció cap el comportament positiu** i prosocial del seu fill.
- Importància d'observar i de fer seguiment del dia a dia del seu fill.
- Importància de la **comunicació positiva**: l'elogi, la descripció o les mostres d'afecte.
- **Anticipar-se** i preparar les situacions potencialment problemàtiques.
- Necessitat de **defugir les "lluïtes de poder"** i desaccelerar els conflictes.



Per concloure

Eixos vertebradors de la Intervenció Educativa

- Enfortir el canvi de mirada (entendre'ls per atendre'ls) i proporcionar el millor entorn possible.
- Crear entorns favorables, que promoguin la regulació de la conducta: el context escolar com a generador de factors protectors
- Treballar la cultura de centre: l'atenció a la diversitat i la inclusió.
- Potenciar les mesures universals i la gradació dels possibles suports: (dels suports universals als addicionals i/o intensius)
- Autonomia vs dependència.
- El Treball en xarxa, per donar resposta entre tots els professionals i serveis que intervenen.





MOLTES GRÀCIES !
CRETDIC Girona



Generalitat de Catalunya
**Departament d'Educació
i Formació Professional**



**Generalitat
de Catalunya**